

VİZYON 2050'NİN İZİNDE

YARATICILIĞIN VE YENİLİKÇİ GİRİŞİMCİLİĞİN MERKEZİ İSTANBUL

Yayın Yönetimi ve İdari Koordinasyon
İstanbul Planlama Ajansı

İçerik Sorumluları
Gamze Yaşar, Dr. Hatice Kurşuncu, Özge Tekçe Demirkol

Hazırlayanlar
Evrim Faydalı Kuru, Melek Özmüş, Dr. Nazlı Bülay Doğan

Tasarım Konsepti ve Yayın Kimliği
Kader Şahin

Basım Yeri ve Tarihi
İstanbul, Mart 2024

İstanbul Büyükşehir Belediye İştiraki Kültür A.Ş. yayınıdır.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
İSTANBULDA YARATICILIK VE YENİLİKÇİ GİRİŞİMCİLİK	2
Yaratıcılık	2
Yenilikçi Girişimcilik	6
KAPSAYICI VE GÜÇLENDİRİCİ BİR PERSPEKTİF: İSTANBUL VİZYON 2050 STRATEJİK PLANLAMA ÇALIŞMALARINDA YARATICILIK VE YENİLİKÇİ GİRİŞİMCİLİK	9
YARATICILIĞIN VE YENİLİKÇİ GİRİŞİMCİLİĞİN MERKEZİ OLMAK İÇİN İLK ADIMLAR	15
Yaratıcı İstanbul Çalışmaları	15
Yenilikçi Girişimcilik Çalışmaları	19
SONUÇ	21

GİRİŞ

Yaratıcılık ve yenilikçilik, küresel kentlerin en ayırt edici özellikleri arasında sayılmaktadır. Bu iki unsur, kentlerde artı değeri yüksek üretimin yapılmasına ve kent ekonomisinin içinde bulunan farklı sektörlerin eş zamanlı gelişimine katkıda bulunmaktadır. Ancak yaratıcılığın ve yenilikçiliğin faydası, sadece ekonomik değerle sınırlı değildir. Toplumsal faydayı ön plana alan bir bakış açısıyla güçlendirildiğinde, yaratıcı ve yenilikçi kent, tüm kentlilerin üreticisi ve tüketicisi olabildikleri bir merkez haline gelme potansiyeline sahiptir. İstanbul'un yaratıcılığın ve girişimciliğin merkezi olması, kentin kültürel çeşitliliğini korumayı, teknolojik gelişimle geleceğe hazır olmayı ve tüm bunlarla birlikte, hem ekonomik hem de toplumsal açıdan tüm İstanbulluların refahını hedeflemektedir. "Vizyon 2050'nin İzinde" rapor serisinin bir parçası olarak hazırlanan bu çalışma, İstanbul Vizyon 2050 Strateji Belgesi'nde belirlenen temalara paralel olarak İstanbul'da gerçekleştirilen çalışmaları girişimcilik ve yaratıcılık bağlamında ele almaktadır. Rapor, belirlenen vizyon, amaç ve hedefler doğrultusunda İstanbul'da girişimciliğin ve yaratıcılığın nasıl geliştirilebileceğine dair atılacak adımları ortaya koymaktadır.

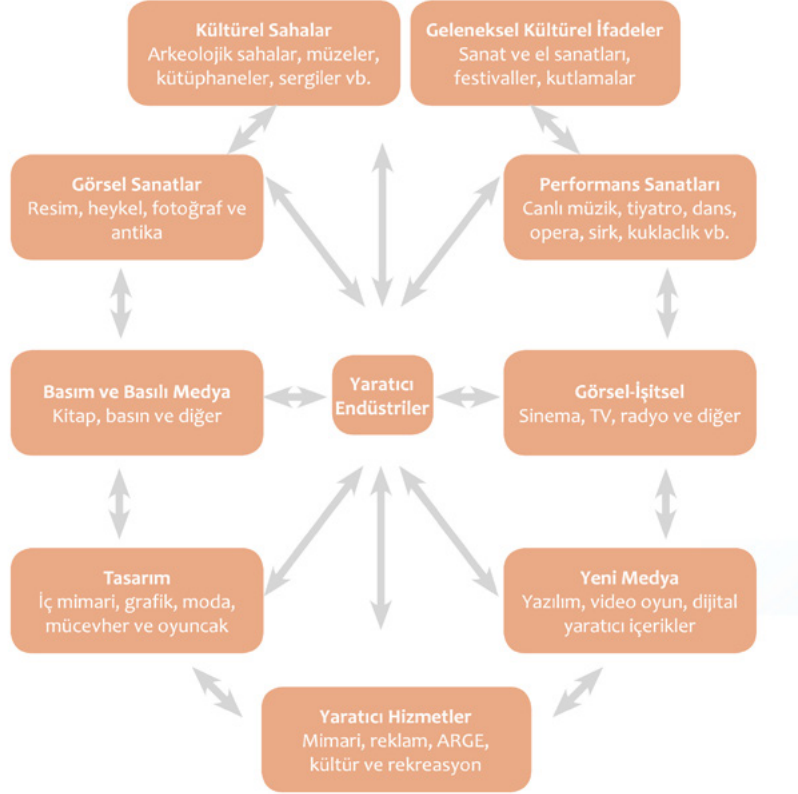
İSTANBULDA YARATICILIK VE YENİLİKÇİ GİRİŞİMCİLİK

Yaratıcılık

Yaratıcılık, oluşturduğu yüksek katma değer ile kent ekonomisi için ciddi bir zenginlik kaynağıdır. Bu nedenle birçok kent, yaratıcı aktörler için bir çekim merkezi olmayı ve yaratıcı süreçleri desteklemeyi önemli bir politika haline getirmiştir. Yaratıcı endüstrilerin tanımı zaman içinde dönüşebildiği gibi, bölgesel olarak da farklılaşabilmekte; hatta kurumların perspektifine göre de değişebilmektedir. Yaratıcılık, çözüm bulma becerisi olarak çok geniş yorumlanabilecek bir perspektifi içinde barındırır; bu kavrama, yaratıcı endüstriler başlığında bir ekonomik terim olarak bakıldığında, insan yaratıcılığını ve becerisini gerektiren; telif ve fikri mülkiyet haklarına konu olabilecek üretim süreçlerinin ortaklaştığı alan olarak tariflenebilmektedir. Bu tanımla, mühendislik ve tıp bilimlerini içerebilecek kadar geniş olan yaratıcı endüstriler kavramı son dönemde daha çok kültürel ve yaratıcı endüstriler olarak ele alınmakta ve içindeki kültür ögesi daha çok vurgulanmaktadır.

Kültürel mirasa ilişkin meslek alanlarından performans sanatlarına, basım ve basılı medyadan yeni medyaya, görsel sanatlardan tasarıma uzanan sektör yelpazesıyla kültürel ve yaratıcı endüstriler, çok farklı üretim biçimlerini, iş kollarını ve meslekleri içermektedir. Bu çeşitlilik, İstanbul gibi büyük kentlerde yaşayan birçok insanın, üreticisi ya da tüketicisi olarak, kültürel ve yaratıcı endüstrilerle ilişkilendiğini göstermektedir. Dolayısıyla yaratıcı özelliği ile ön plana çıkan kentler, yaşayanlarının hem ekonomik hem de toplumsal olarak birbirine bağlı olduğu, büyük yaratıcılık ekosistemleri oluşturmaktadır.

Şekil 1. Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
Yaratıcı Kültür Endüstrileri Sınıflaması¹

Kent politikaları açısından baktığımızda, kentleri uluslararası rekabet içerisinde güçlü bir noktaya taşıyabilmek için; insanların bir araya gelebileceği fiziksel ortam yaratmak, kümelenmeler için alan açmak, yaratıcı insanların ucuz ve erişilebilir çalışma alanlarına erişmesini sağlamak, şehir düzeyinde en etkili destek yöntemleri olarak değerlendirilmektedir. Ancak meselenin ekonomik boyutunun yanı sıra toplumsal boyutuna da bakmak kritiktir. İstanbul için hedeflenecek yaratıcılık politikalarında, ortaya çıkması hedeflenen ekonomik değer toplumsal refah ile ilişkilendirilmesi, ekonomik değer kendisi kadar önemlidir.

Yüzyıllardır dünyanın kültür ve sanat merkezi olmuş İstanbul'un mevcut potansiyelini yeniden ortaya çıkarmak, İstanbul'un "yaratıcı" karakterini güçlendirmekten geçmektedir. Nüvesine kültür ve sanat alanındaki acil ihtiyaçları

¹ T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü (2021). Yaratıcı Kültür Endüstrileri Kuluçka Merkezleri Raporu.

koyan ama kendini bununla sınırlamayan, tüm İstanbulluları kentin yaratıcı bileşenleri olarak ele alan bir politika, İstanbul'un değerlerini canlandırarak ve yeni değerlerin yaratımına imkan sağlayacaktır. Yaratıcı kent, farklılıkları zenginlik olarak gören, toplumun farklı kesimlerinin yaratıcılığını öne çıkarmayı kendine ilke edinen ve sadece ekonomik değil toplumsal değeri de buradan üreten bir yaklaşımdır. Kültürü, sanatı ve yaratıcılığı bir ekosistem içinde değerlendirmeyi ve bunları, tüm İstanbullulara ait bir hak olarak ele almayı hedefleyen "yaratıcı kent İstanbul," kentin kültürel mirasını koruduğu kadar; adil kent vizyonunu da destekleyecek ve büyütecek bir bakış açısı sunmaktadır.

İstanbul'un yaratıcılık açısından Türkiye ölçeğindeki önemi, verilerle de anlaşılmaktadır. Türkiye'de bulunan toplam işgücü içerisinde kültürel ve yaratıcı istihdamın oranı, 2021 verilerine göre, %4 ile sınırlıdır. Bu sınırlılığa rağmen, 2021 TÜİK verilerine göre, **Türkiye'deki yaratıcı endüstri işkolundaki firmaların %45'i, yaratıcı endüstri işkolunda kayıtlı çalışanların ise %50'si İstanbul'dadır.** Kültürel işletmeler açısından bakıldığında, sadece orantısal olarak değil, zamansal bir artıştan da bahsetmek mümkündür. **2008-2020 arasında, İstanbul'daki kültürel işletmelerin sayısı %142'lik bir artış göstermiştir.²**

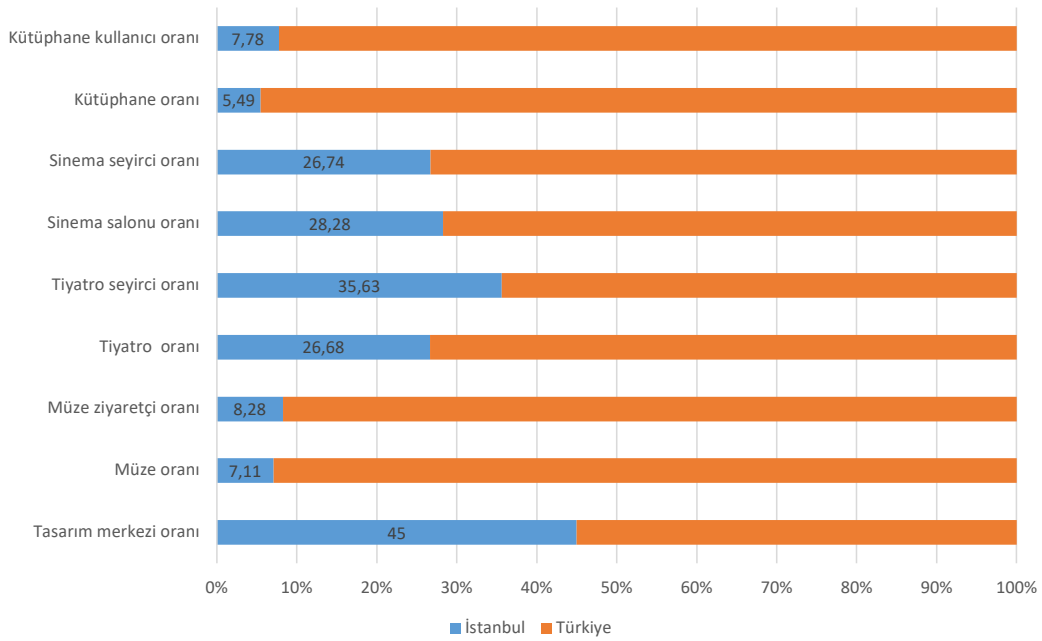
İstanbul, Türkiye'de yenilikçi ve yaratıcı aktörler tarafından tercih edilen kentlerin başında gelmektedir. Katma değeri yüksek ve telif haklarına dayalı yaratıcı endüstrilerin ve araştırma-geliştirme (AR-GE) kurumlarının İstanbul'daki yoğun varlığı, kent ekonomisi için önemli bir potansiyeldir. **Kültürel ve yaratıcı endüstriler, farklı sektörler ve faaliyet kolları arasındaki etkileşimi desteklemekte ve kent ekonomisi için hem istihdam hem yatırım hem de tüketim anlamında önemli fırsat alanları oluşturmaktadır.**

Örneğin, sinema sektörü, kendi alanı dışında, müzik, ses mühendisliği, animasyon, görsel tasarım, dekor, moda, yayıncılık, reklamcılık vb. birçok yaratıcı sektörü ve ulaşım, gıda, tekstil, turizm vb. sektörleri de olumlu yönde etkilemektedir. 2000'li yılların başından itibaren uluslararası arenada görünürlük kazanan Türkiye yapımı dizilerin birçoğunun İstanbul'da çekilmesi, kentin turistik cazibesini daha da artırmış; dizi seyircisi olan birçok yabancı turist, bu dizilerin çekildiği yerleri görmek için kenti ziyaret etmiştir. Ancak bu noktada, kentin turizm nesnesi haline getirilmesinin kentte yaşayanlar için doğurabileceği olumsuz yönlerin göz ardı edilmemesi ve turistler ile İstanbullular arasında dengeli bir turizm politikası geliştirilmesi gerekmektedir.

² SGK (2021). İstatistik Yıllıkları. <https://www.sgk.gov.tr/Istatistik/Yillik/fcd5e59b-6af9-4d90-a451-ee7500eb1cb4/>

İstanbul'da yaratıcı endüstrilerin nüvesi olan kültür ve sanat alanındaki olanaklara dair veriler ve kültürel tüketim verileri, İstanbul'un bu alanda ülke çapındaki önderliğini göstermektedir. Aşağıdaki karşılaştırmalı orana bakıldığında, özellikle tasarım, tiyatro ve sinema alanlarında, İstanbul'un Türkiye'nin geri kalanına göre oldukça ileri olanaklara sahip olduğunu görebilmekteyiz. Bu durum, hem İstanbulluların bu ekosisteme dahiliyetini göstermekte hem de İstanbul'un bu alanlar için ulusal bir çekim merkezi olma rolünü üstlendiğini kanıtlamaktadır.

Şekil 2. İstanbul'daki Kültürel Olanakların Türkiye'dekilere Oranı³

Türkiye kıyaslamasında ortaya çıkan bu yüksek oranlara rağmen, bir dünya kenti olan İstanbul'da yaşayanların yaratıcı potansiyellerini ortaya koyabilmeleri, yine de geliştirilmesi gereken bir alandır. **İstanbul'da 100 bin kişi başına düşen kültürel tesis sayısı, 2022 yılında 3,1'dir.**⁴ Son 12 ayda **kültürel aktivitelerle katılım gösteren İstanbulluların kentteki toplam nüfusa oranı ise, yine 2022 yılında, %7,5 olmuştur.**⁵ İstanbul'da yaşayanların %80,1'i hayatında hiç film yada müzik festivaline gitmemiş; %79,2'si sanat sergisi gezmemiş; %71,2'si müzeye gitmemiş durumdadır.⁶ Bu oranlar, Birleşik Krallık'ta sadece son 12 ay içinde nüfusun %89'unun bir kültürel aktiviteye katılmış olduğu göz önüne alındığında, oldukça çarpıcıdır.⁷ Dolayısıyla İstanbul, Türkiye açısından

⁴ İçişleri Bakanlığı (2022). Mekansal Adres Kayıt Sistemi.

⁵ İBB (2022). Veriye Dayalı Yönetim Modeli.

⁶ İBB Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı (2022). İstanbul Sosyal Doku Araştırması Raporu.

⁷ The Audience Agency (2022). Participation and Attendance.

<https://www.theaudienceagency.org/evidence/covid-19-cultural-participation-monitor/participation-and-attendance>

kültürel merkez olsa da; kentin, AB ortalamasına ulaşabilmesi için, kültürel eğitim ve kültürel etkinliklere katılım gibi konularda atılması gereken daha çok adım mevcuttur.

İstanbul'un zenginliğini oluşturan kültürel farklılıklar, yaratıcı endüstrilerin en önemli kaynaklarından biri olan gömülü bilginin de kaynağıdır. Bireysel ya da topluluk kaynaklı üretilmiş olan gömülü bilgi bağlamından koparılmadan desteklenmesi gereken bir hazinedir ve nesiller arası aktarımı özellikle üzerinde durulması gereken bir konudur. Beykoz işi cam sanatı ya da Şile bezi gibi ürünlerde görüldüğü üzere, gömülü bilginin taşıyıcısı olan yerel üreticiler, zanaatkarlar ve sanatçılar, yaratıcı sektörler için önemli bir güçtür. Bu nedenle bu grupların güçlendirilmesi, taşıdıkları, ürettikleri eserlerin ve bilgilerin kaybolmasını engelleyebilmenin birincil yoludur.

Yaratıcılığın kentlerde yaratabileceği tüm olumlu unsurların yanında, yaratıcı endüstrilerin gelişimi, bazı toplumsal riskleri de beraberinde getirmektedir. Örnek olarak, yaratıcı endüstrilerin yerel üreticilerle ilişkilendiği bazı durumlarda, üretilen ürünlerin değişim değerini çok fazla artıran ve bu nedenle, erişilebilirliğini kısıtlayan bir markalaşma ortaya çıkabilmektedir. Bu gibi risklerin önüne geçebilmek için, yerel üreticilerle birlikte ürünün tüketicisi olan toplulukları da düşünmek ve onları da korumak gerekmektedir.

Yaratıcı endüstrilerin doğada ve toplumda yaratabileceği tahribat da, uzun zamandır devam eden bir tartışma konusudur. Moda sektörü gibi kirletici olma riski taşıyan ve karbon ayak izi oldukça yüksek olan yaratıcı endüstri alanlarının kontrol altında tutulması son derece önemlidir. Diğer yandan, yaratıcı endüstrilerdeki düzensiz ve çoğunlukla kayıtdışı çalışma koşullarının yıpratıcılığı ve bu alanların, kentin toplumsal dokusunu diğer toplulukların aleyhine dönüştürmesi, yaratıcı endüstrilerin geliştiği bölgelerin soylulaşma sürecine girme riski, yine kamusal açıdan denetlenmesi gereken risklerdir.

Yenilikçi Girişimcilik

Sosyal ve ekonomik kalkınmanın önemli bir bileşeni olarak ele alınan girişimcilik, yarattığı katma değerle İstanbul'un bölgesel ve küresel çapta güçlü bir çekim merkezi haline gelmesine katkıda bulunma potansiyelini taşımaktadır. Özellikle yenilikçi girişimciler için birçok imkân ve potansiyeli bünyesinde barındıran **İstanbul**, kentlerin teknolojik girişimcilik niteliklerini karşılaştıran endeksler arasında yer alan Startup Genome'un 2023 raporuna göre **dünya çapında gelişen startup ekosistemleri arasında 16. sırada, güçlü başlangıç yapanlar arasında ise ilk sırada** yer almaktadır. Küresel ortalama değer 34,6 milyar dolar olduğu ekosistemde, **İstanbul'daki ekosistemin değeri, 22 milyar dolar olmuştur.** İstanbul'un büyüme hızı, oldukça dikkate değerdir. Dünya ortalama

masının %4,7 olduğu bu ekosistemde, **İstanbul'un 2020-2022 yılları arasındaki büyüme hızı, 2018-2020 yılları arasındakine kıyasla, %104 olmuştur. Başka bir deyişle, İstanbul'un 2020-2022 yılları arasındaki büyüme hızı, 2018-2020 yılları arasındaki büyüme hızına göre, %4 artmıştır.**⁸

Yaratıcılık alanında olduğu gibi, yenilikçi girişimcilik alanında da İstanbul, Türkiye için vazgeçilmezdir. Finansal altyapı ve yatırım olanaklarına erişim açısından Türkiye'de ulusal ve uluslararası sermayenin yoğunlaştığı stratejik merkez, tartışmasız İstanbul'dur. İstanbul'un girişimciliği destekleyen toplumsal yapısı ve genç nitelikli nüfusu da, yenilikçi girişimcilik açısından İstanbul'un sahip olduğu avantajlardır. İstanbul, son 10 yılda **Türkiye'deki yatırımların her sene ortalama %90'ını tek başına almaktadır.** Yatırım adedi olarak bakıldığında, **Türkiye'deki her 10 yatırımın 8'i İstanbul'daki girişimlere** yapılmaktadır. 2020 yılında ülkede gerçekleşen melek ve girişim sermayesi yatırımlarının %90'dan fazlası, İstanbul'a yapılmıştır. Son 3 yılda Türkiye'de kurulan 25 girişim sermayesi fonunun tamamına yakını, İstanbul merkezli fonlara aittir.⁹

Yaratıcılık ile girişimcilik birbirlerine, yenilikçilik paydasında bağlanmaktadır. Yenilikçilik ise, teknoloji ile doğrudan ilişkilidir. Yeni biçim ve tasarımların ortaya çıkması için teknoloji elzem bir araç olurken; teknolojinin kendisi de yaratıcılığın ve girişimciliğin doğrudan alanı ya da aracı olabilmektedir.

İstanbul'da bilgisayar, yazılım ve dijital oyun sektörünün gelişimi konusunda atılan adımlar, bu durumun somut örneklerinden biri olarak görülebilir. Özellikle mobil, PC ve konsol oyun sektörünün gelişim potansiyeli Türkiye'de de yavaş yavaş fark edilmekte; gerek yerel yönetimler gerekse merkezi yönetimler düzeyinde destekler sağlanmaktadır. Avrupa çapında bakıldığında Türkiye, oyun sektöründe yatırım adedi olarak birinci sırada; yatırım miktarı olarak ise beşinci sırada yer almaktadır.¹⁰ Türkiye'nin milyar dolarlık değerlemelere sahip bilgisayar oyunu şirketlerinin de İstanbul'da yer almaları tesadüf değildir. Birçok İstanbul merkezli oyun şirketinin başarılı exitler¹¹ gerçekleştirmesi de, sektörün başarısını göstermektedir. Dünyaca ünlü popüler mobil oyunların şampiyonalarının İstanbul'da gerçekleşmesi, kentin bu alanda bir hub olduğunu kanıtlamaktadır.¹²

⁸ Startup genome (2023). The Global Startup Ecosystem Report 2023 [Küresel Startup Ekosistemi Raporu 2023].

⁹ Kalkınma Ajansları (n.d.). Girişimcilik - İstanbul Kalkınma Ajansı. Erişim tarihi, Mart 20, 2024, <https://www.ka.gov.tr/sayfalar/istanbul-kalkinma-ajansi-girisimcilik--31-494>.

¹⁰ İSTKA (2024). Türkiye oyun yatırımında Avrupa'da 1'inci sırada! Erişim tarihi, Mart 26, 2024, <https://twitter.com/istkaorgtr/status/1772509931486220650>

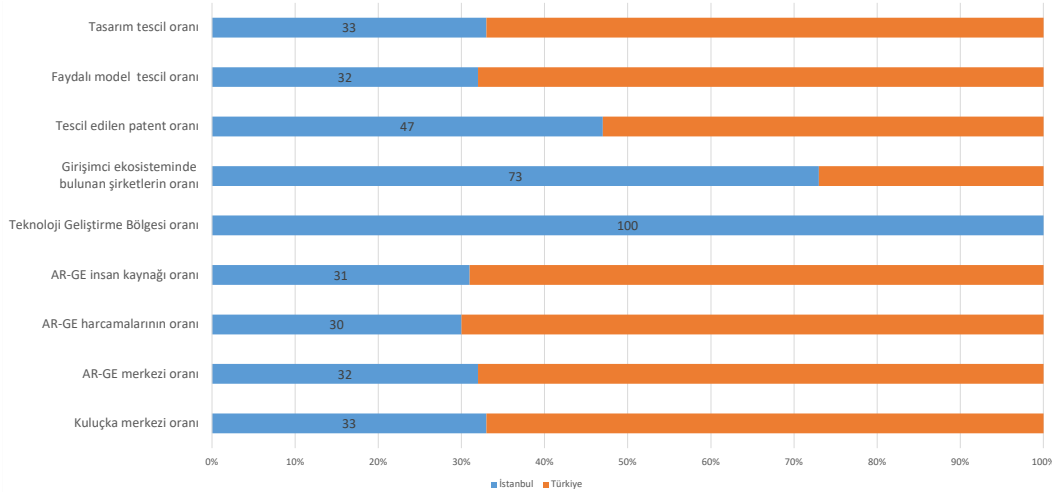
¹¹ Girişimlerin belirli bir seviyeye geldiğinde başka iştiraklere satılmasına dayanan strateji.

¹² Dijital oyun sektörüyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Gaming in Turkey (2024). Türkiye Oyun Sektörü Raporu 2023. Erişim tarihi, Mart 21, 2024, <https://www.turkiyeoyunsektoruraporu.com/tr/>

Tıpkı dizi sektöründe olduğu gibi dijital oyun sektörü de birden fazla alt sektöre yatay kesmektedir. Bu nedenle mekansal yığılmanın sektör üzerinde olumlu etkileri bulunmaktadır. Bu aktörler arasındaki iletişim ve coğrafi yakınlık, ortaya çıkan nihai ürünün niteliğini arttırmaktadır. Bilgisayar oyunu senaristleri, oyun yazılımcıları, oyun müziği besteleyenler gibi yeni mesleklerin gelişimi; dijital oyun sektörünün alt sektörler anlamındaki çeşitliliğini göstermektedir. Bu bağlamda, kentin girişimci ve yaratıcı oluşumlar için cazip olabilmesinin yolu, genç, dinamik, yenilik ve değişim arayışındaki genç kitlenin hedeflenmesinden geçmektedir.

Türkiye'deki girişimcilik ekosistemine yapılan 913 milyon doları aşkın yatırımın 882,9 milyon doları İstanbul'daki şirketlere yapılmıştır. Küresel açıdan bakıldığında ise İstanbul, yatırım miktarına göre **Avrupa kentleri içinde 7. sıradadır.**¹³ İstanbul'un girişimcilik ve yenilikçilik ekosistemi üzerine daha ayrıntılı verilere baktığımızda, karşımıza yine kentin ulusal ölçekte alandaki önderliğini gösteren rakamlar çıkmaktadır. Aşağıdaki grafikte gösterilen oranlarda da fark edileceği gibi, neredeyse tüm yenilikçi girişimcilik göstergelerinde İstanbul, Türkiye'nin lideri durumundadır. Türkiye'deki 16 Teknoloji Geliştirme Bölgesi'nin tamamı İstanbul'da yer alırken; tescil edilen tasarımlardan patentlere; AR-GE merkezi sayısından bu alandaki harcamalara, İstanbul, Türkiye'deki yenilikçi girişimciliğin açık ara en önemli aktörüdür.

Şekil 3. İstanbul'daki Yenilikçi Girişimciliğin Türkiye'dekine Oranı¹⁴

¹³ Startup Centrum (2023). Türkiye Startup Ekosistemi, Yıl Sonu Yatırım Raporu 2023.

¹⁴ Buradaki veriler için T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü (2021). Yaratıcı Kültür Endüstrileri Kuluçka Merkezleri Raporu, TÜİK (2022). Araştırma-Geliştirme Faaliyetleri Araştırması, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2024). ibid., Türk Patent ve Marka Kurumu (2023). Patent Tescillerinin İllere Göre Dağılımı, Türk Patent ve Marka Kurumu (2023). Faydalı Model Tescillerinin İllere Göre Dağılımı, Türk Patent ve Marka Kurumu (2023). Tasarım Tescillerinin İllere Göre Dağılımı.

KAPSAYICI VE GÜÇLENDİRİCİ BİR PERSPEKTİF: İSTANBUL VİZYON 2050 STRATEJİK PLANLAMA ÇALIŞMALARINDA YARATICILIK VE YENİLİKÇİ GİRİŞİMCİLİK

İstanbul Vizyon 2050 Stratejik Planlama çalışmalarının iki temel adımı olan İstanbul Vizyon 2050 Strateji Belgesi ve İstanbul Vizyon 2050 Eylem Planı'nda, yaratıcılık ve yenilikçi girişimcilik konuları, ekonomi, toplum ve kentsel yapı çevre odağında geliştirilen tema, amaç, hedef ve eylemler içinde kendilerine yer bulmaktadır. İstanbul'un küresel ölçekteki potansiyelinin en yüksek seviyede değerlendirilebilmesi için izlenmesi gereken yol haritası İstanbul Vizyon 2050 Strateji Belgesi'nde tariflenmiş; İstanbul Vizyon 2050 Eylem Planı'nda da farklı yönlerden ele alınan ekosistemin dinamiklerine uygun, detaylı öneriler getirilmiştir.

İstanbul'un yaratıcı potansiyelinin geliştirilmesi ve yenilikçi girişimler açısından cazip bir merkez olabilmesi, **İstanbul Vizyon 2050 Strateji Belgesi** içerisinde özellikle **Dönüştüren ve Dayanıklı Ekonomi** teması kapsamında ele alınmıştır. Bu çalışmada, yaratıcılık ve yenilikçi girişimcilik alanlarına dair tespit edilen sorun alanlarında çözüme yönelik atılması gereken adımlar; yatırım kaynaklarına ulaşımın kolaylaştırılması, paydaşların bir arada bulunabileceği ve her türlü iletişime imkan sağlayacak platformlar yaratılması, eğitimli işgücü açığının giderilmesine yönelik eğitim çalışmalarının tanımlanması, uluslararası piyasalara erişimde kolaylaştırıcı kanalların artırılması ve bağlantıların kurulmasında yerel yönetimlerin rolünün artırılması ile kurumsal kapasitelerin artışının sağlanması gibi alt başlıklar öncelikli olarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda ortaya konan amaçlar ve hedefler şunlardır:

- **Üretimi Bilgi, Teknoloji ve İnovasyon Ağırlıklı Olarak Dönüştürmek** amacının altında:
  - İstanbul'un yaratıcılık ve yenilikçilik ekosisteminin güçlendirilmesi hedefi belirlenmiştir.
- **İstanbul'u Yenilikçi ve Yaratıcı Girişimler İçin Çekim Merkezi Haline Getirmek** amacının altında, bu amacın gerçekleşmesi için ortaya konan hedefler aşağıda sıralanmıştır:
  - Girişimlerin ve yaratıcı aktörlerin ulusal ve uluslararası bilgi ağlarına ve pazara erişim imkânlarının geliştirilmesi;
  - Girişimleri ve yaratıcılığı destekleyen fon kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve kente özgü bir fonun oluşturulması;

- Girişimcilik, yaratıcılık ve yenilik kültürünün geliştirilmesi ve toplumda yaygınlaştırılması;
- Yenilikçi ve yaratıcı girişimleri destekleyen ve etkileşimlerini artıran odakların oluşturulması;
- Gençlerin ve kadınların girişimcilik kapasitelerinin artırılması ve desteklenmesi;
- Yeni girişimlerin sürekliliği ve ölçek büyütme kapasitelerinin artırılması;
- Yenilikçi girişimciliği ve yaratıcılığı teşvik edici ve kolaylaştırıcı yasal ve yönetsel çerçevenin geliştirilmesi;
- **Ekonomik Çeşitliliği ve Sektörler Arası Etkileşimi Geliştirmek** amacının altında:
  - Doğal ve kültürel potansiyelleri ve sektörel çeşitliliği desteklemek üzere yerel üretimin ve üreticilerin desteklenmesi;
  - Sosyal girişimciliğin, kooperatiflerin ve ekonomik dayanışma ağlarının ekonominin aktörü olarak güçlendirilmesi hedefleri yer almaktadır.
- **İşgücünün Dönüşüm Süreçlerine Adaptasyonunu ve İstihdamın Kapsayıcılığını Artırmak** amacının altında:
  - Ekonominin yenilikçi ve yaratıcı dönüşümünü destekleyen nitelikli işgücü kapasitesinin sağlanması hedefi bulunmaktadır.

Yaratıcılığın nüvesi olan kültür ve sanatın desteklenmesinin vurgulandığı **Herkes İçin Erişilebilir ve Adil Kentsel Olanaklar** teması kapsamında:

- **İstanbuluların Aktif Katılımıyla Kenti Sanat ve Kültür Alanında Odak Haline Getirmek** amacı altında bulunan hedefler, yaratıcılığın nüvesi olan kültür ve sanatın tüm İstanbulular için erişilebilir hale gelmesi için eğitim, üretim ve tüketim boyutları üzerinde durmaktadır ve şu şekilde sıralanmaktadır:
  - Kentin tümünde kapsayıcı ve nitelikli kültür hizmetlerine erişim olanaklarının sağlanması;
  - İstanbul'un kültürel değerlerinin uluslararası görünürlüğünün ve kültürler arası etkileşim olanaklarının artırılması;

- İstanbul'un kültürel zenginliğini artırmak için farklı kültürel ve sosyal gruplar tarafından üretilen kültürel değerlerin desteklenmesi,
  - Kültürel miras ve kültür yönetiminin katılımcı, izlenebilir ve şeffaf süreçlerle hayata geçirilmesi,
  - Yenilikçi ve bağımsız kültürel üretimin desteklenerek yaygınlaştırılması,
  - Herkes için erişilebilir kamusal kültür ve sanat üretim alanlarının oluşturulması,
  - İstanbulluların kültürel üretim potansiyelini artıracak kültür okuryazarlığının artırılması,
  - Kültüre ve kültürel mirasa erişimde kent sakinleri ile ziyaretçiler arasında etkileşimi mümkün kılan adil ve dengeli kullanımın sağlanması.
- **Her Yaştan Bireyin Potansiyelini Ortaya Çıkaracak Becerileri Kazanacağı Eğitim Hizmetlerine Erişimini Sağlamak** amacıyla ise, öncelikle çocuklar ve gençler hedeflenerek, ama bu yaş grubuyla sınırlı kalmadan, eğitimde yaratıcılık ve yenilikçilik, hem bir araç hem de edinilmesi amaçlanan beceri setleri olarak yer almıştır. Bu kapsamdaki hedefler şu şekildedir:
    - Örgün eğitimde okulların niteliğini artıracak yenilikçi ve yaratıcı uygulamaların geliştirilmesi;
    - Tüm kentte bilgi kaynaklarına erişime ve beceri gelişimine imkân sağlayacak nitelikli öğrenme, çalışma ve üretme alanlarının oluşturulması;
    - Okul dışı özgür öğrenme alanlarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması;
    - Bireylerin dijital ve teknolojik araç kullanma ve teknoloji üretme kapasitelerinin artırılması.

İyi Yaşam Sağlayan Canlı ve Duyarlı Mekânlar temasında yaratıcılık, İstanbul'un zengin kültürel mirasıyla ilişkili olarak ele alınmaktadır:

- **Kültürel Mirası Korumak, Yaratıcı ve Yenilikçi Yaklaşımlarla Kentsel Yaşamla Bağını Güçlendirmek** amacı altında kültürel mirasın korunması konusunda yaratıcılığın ve yenilikçiliğin hangi açılardan ele alındığını gösteren şu hedefler belirlenmiştir:

- Yaratıcı ve yenilikçi yaklaşımlarla kültür mirası mekânların toplumsal ihtiyaçlarının karşılanması için kullanılması;
- Kültürel mirasın dijital alanda sunulmasının, belgelenmesinin ve yönetiminin sağlanması.

Eşit ve Özgür Toplum teması kapsamında ise:

- **Bütün Toplumsal ve Kültürel Grupların Özgünlükleriyle Birlikte Yaşayabilmesine İmkân Sağlamak** amacı altında, yaratıcılığın toplumsal boyutu vurgulanmıştır. İlgili hedefler şunlardır:
  - Farklı kültürel ve sosyal grupların kültürel değerlerini devam ettirme, geliştirme ve paylaşma olanaklarının sağlanması;
  - Kentte farklı kültürlerin bir araya gelebileceği ve birlikte üretebileceği diyalog mekânlarının oluşturulması;
  - İstanbul odaklı tarihsel ve kültürel kent araştırmalarının ve eğitim faaliyetlerinin artırılması;
  - Kültürel mirasın ve tarihsel tecrübelerin kültürler arası diyalog ve barışa zemin oluşturacak şekilde paylaşım imkânlarının oluşturulması.
- **Gençlerin Karar Süreçlerine Katılımını Artırmak ve Potansiyelini Gerçekleştirebileceği Becerileri Kazandırmak** amacıyla gençlerin yaratıcılık ve yenilikçi girişimcilik ile ilgili becerilerinin geliştirilmesi üzerine hedefler ortaya konmuştur. Bu kapsamdaki hedefler şu şekildedir:
  - Gençlerin istihdam olanaklarının artırılması ve genç girişimciliğinin teşvik edilmesi;
  - Gençlerin teknolojiyi üretmesine ve etkin kullanmasına olanak sağlayacak beceri ve yetkinlikleri kazanmalarının desteklenmesi.

İstanbul'un yaratıcılık ve yenilikçi girişimcilik ekosistemi; İstanbul'un potansiyelini en yüksek seviyede kullanabilmesi için izlenmesi gereken yol haritasını tanımlayan İstanbul Vizyon 2050 Strateji Belgesi'nde yukarıda aktarılan sistematik içerisinde, temel başlıklar kapsamında tariflenmiş; İstanbul Vizyon 2050 Eylem Planı'nda ise belirlenmiş olan farklı meydan okuma alanlarının altında tanımlanmıştır. Aşağıdaki stratejik eylem çerçeveleri aracılığıyla, İstanbul'un yaratıcılık ve yenilikçi girişimcilik açısından ulusal, bölgesel ve küresel bir merkez olması için gerçekleştirilmesi öngörülen somut eylemler ortaya konmuştur:

- **Ekonomi ve Kalkınma Meydan Okuma Alanı** içinde yer alan **Dayanıklı Ekonomi** stratejik eylem çerçevesindeki eylemlerden olan "Sektörel Eylem Planları" kapsamında ele alınan İstanbul'un önemli sektörleri içinde birden fazla yaratıcı ve yenilikçi girişimci sektör adı zikredilmiş; bu sektörlerin ihtiyaçlarının ve potansiyellerinin ortaya çıkarılmasının gerekliliği vurgulanmıştır. İlgili alanlar şunlardır:
  - Yaratıcı ve Kültürel Ekonomiler
  - Bilgi ve İletişim Teknolojileri
  - Turizm sektörü
  - Tekstil ve Girdi Sağladığı Sektörler
- Aynı meydan okumanın içindeki **Yerel Ekonomide Esnaf ve Küçük Üreticiler** stratejik eylem çerçevesinde de, İstanbul'daki yaratıcılık ve yenilikçi girişimcilik ekosistemini büyütürken yerel ve küçük aktörleri güçlendirmeyi hedefleyen birden fazla eylem bulunmaktadır:
  - Yenilikçi İstanbul Fonu
  - Girişimci Destek Merkezlerinin Kurulması
  - Zanaate Dayalı Geleneksel Üretimin Desteklenmesi
  - Esnaf ve Kooperatiflerin Güçlendirilmesi
- Yenilikçi girişimlerde bulunan küçük üreticilerin desteklenmesine dair bir başka eylem, **Kentsel Yapılı Çevre ve Ulaşım Meydan Okuması altındaki Kırsal Yerleşmeler** stratejik eylem çerçevesinin içinde yer alan "Akıllı ve Teknolojik Tarım Uygulamaları" eylemi olmuştur.
- **Kentsel Yapılı Çevre ve Ulaşım Meydan Okuma Alanı içinde bulunan Kuzey Yaşam Koridoru** stratejik eylem çerçevesindeki eylemlerin arasında yer alan "Kuzey Yaşam Koridorunda Yaratıcılık ve Girişimcilik Odakları," gelecek nesillerin bilim ve teknoloji odaklı eğitim ve üretim havzaları olarak çalışacak; biyo-kültürel koruma yaklaşımı doğrultusunda, İstanbul'un kuzeyindeki doğal çevreye zarar vermeyecek ve kentin kuzey alanlarına yayılmasını önleyecek şekilde çalışacak Kuzey Yaşam Koridoru'nun işlevlerinden biri olacaktır.

- Aynı meydan okumanın içinde bulunan **Müzakere Odağı Tarihi Yarımada** stratejik eylem çerçevesinde ise, "Tarihi Yarımada'nın Yenilikçi Teknolojilerle Korunması" ile "Üreten ve Koruyan Tarihi Yarımada Turizm Modeli" eylemlerinde, kültürel miras için yenilikçi koruma yöntemleri ve yaratıcı endüstrilerle etkileşim vurguları yapılmıştır.
- **Toplumsal Refah ve Adalet Meydan Okuması**'nda bulunan **Her Yaşta Herkes için Çok Yönlü Eğitim Olanakları** stratejik eylem çerçevesi, "Akademik Başarı ve Becerilerin Desteklenmesi" eylemiyle teknolojinin, bireysel ve toplumsal fayda amaçlı kullanımının teşvikine odaklanmakta ve böylelikle, İstanbulluların inovasyon ve yaratıcılık kapasitelerini artırmayı hedeflemektedir. Gençlere yönelik yapılacak bu çalışmalar, **Dayanıklı ve Yaşayan Semt** stratejik eylem çerçevesinin altında bulunan "Semtlerde Dayanışma ve Refah Odakları" ile de ilişki içinde olacaktır. Bu ilişkinin ürünü, semt ölçeğinde gençler ile teknoloji ve bilgi yoğun sektörlerin aktörleri ve yerel halk arasında bağlantı kuracak olan "Teknosemtler" olacaktır.
- Aynı meydan okumanın içindeki **Herkes için Erişilebilir ve Nitelikli Spor Olanakları** stratejik eylem çerçevesi kapsamında bulunan "Spor Eğitiminin Desteklenmesi ve Geliştirilmesi" eylemi kapsamında, e-spor alanı, "Yeni Gelişmekte Olan Spor Dalları" içinde zikredilmektedir.
- Yine **Toplumsal Refah ve Adalet Meydan Okuması kapsamında olan Özgün ve Özgür Kültür ve Sanat Ekosistemi** stratejik eylem çerçevesi ise, İstanbulluların yaratıcı potansiyellerini geliştirmenin nüvesi olan kültür ve sanat alanına yönelik birçok eylemi içermektedir. Bu eylemlerden, kültür üreticilerini destekleme üzerine odaklanan, bu anlamıyla yaratıcı sektörlerle doğrudan ilişkili olan ya da yenilikçi ve yaratıcı yöntemleri geliştirmeyi önüne koyan eylemler şunlardır:
  - Dijital Kültür Envanteri Oluşturulması;
  - Bağımsız Kültür ve Sanat Kurumlarının Desteklenmesi;
  - Kent Merkezlerinde Bağımsız Sanat Mekânları Programı;
  - Kapsayıcı Kültürel Üretim Destek Mekânizmalarının Kurulması;
  - İstanbul Sanatçısı Statüsü ve İstanbul Sanat Koleksiyonunun Oluşturulması;
  - Genç Sanatçılara Yönelik Destek Programları;
  - Gençlerin Kültür ve Sanat Odaklı Dijital Olanaklara Erişiminin Artırılması.

- Yine aynı temanın içinde bulunan **İstanbululluların Kültürel Miras Hakkı** stratejik eylem çerçevesinde ele alınan belirli eylemler, kültürel mirasın korunmasında yenilikçiliği ön plana almakta ve kültürel çeşitliliğe dair bilginin aktarılmasını ve yaşatılmasını, yaratıcılıkla bir araya getirmektedir:
  - İstanbul Müzeleri ve Hafıza Mekânları Programı
  - İstanbululluların Yaşayan Mirası Destek Programı
- Son olarak aynı temanın altındaki Toplumsal Barış için Bir Arada Yaşam stratejik çerçevesi, yaratıcılığın toplumsal faydasının somut olarak ortaya konduğu eylem çerçevesidir. Burada hedeflenen, farklı gruplara ait kültürel mirasın tanınması, onurlandırılması ve yaşatılmasıdır. Burada yaratıcılık, çoğunluğu "Birarada Yaşam Programları" başlığında toplanmış olan belirli alt eylemlerde, kültür turizmi ve yaratıcı endüstriler ile ilişkilendirilmiştir. Bu alt eylemler şunlardır:
  - Kültürlerarası ve Nesiller Arası Diyalog Programı;
  - İstanbul Göç Müzesi;
  - İstanbul (Kültür) Takvimi ve İstanbul Şenlikleri;
  - Kamusal mekânda kültürel çeşitliliği öne çıkaran tasarımlar.

YARATICILIĞIN VE YENİLİKÇİ GİRİŞİMCİLİĞİN MERKEZİ OLMAK İÇİN İLK ADIMLAR

Yaratıcı İstanbul Çalışmaları

- 2019 yılı Haziran ayından itibaren, İstanbul'un tüm ilçelerinde, farklı yaş grupları ve ilgi alanlarına hitap eden 21 bin 796 kültür ve sanat etkinliği düzenlenmiştir. Kültür ve sanat etkinliklerine toplam 19 milyon 194 bin 643 kişi katılmıştır.
- İBB tarafından sunulan 9 bin 451 tiyatro oyunu, 6 bin 883 konser, 5 bin 32 atölye, 715 söyleşi ve seminer, 576 film gösterimi, İstanbulullular ile buluşmuştur.
- 2019-2023 yılları arasında, İstanbul'da bulunan 15 İBB müzesini ziyaret eden kişi sayısı, 7 milyon 134 bin 643 olmuştur.

- Yalnız 2020, 2021 ve 2022 yıllarında, kültür varlıklarını korumaya yönelik toplam 202 proje tamamlanmıştır.
- İlk 4 yılda İstanbul genelinde kültür envanterine 928 yeni tescilli kültür varlığı kazandırılmıştır.
- 5 yılda 15 tarihi alan ya da endüstriyel miras alanı, İBB Miras ekipleri tarafından restore edilerek, kültür-sanat mekanı haline getirilmiştir. İstanbul'a kazandırılan bu mekanlarda sergilenen etkinlikleri, 2023 yılında 1,4 milyonu aşkın izleyici takip etmiştir.
- **Casa Botter Sanat ve Tasarım Merkezi:** 2021 yılında İBB tarafından restore edilen Botter Apartmanı'nda sergi salonu, gösterim merkezi, İstanbul Documenter Film Arşivi, bilgi belge merkezi, konferans salonu, tasarım atölyesi, tasarım ofisi açık alan, sanatçı tasarım hub açık alan ve sanatçı hub gibi farklı etkinlik alanlarının yer alması amaçlanmıştır.
- **Hasanpaşa Gazhane:** 132 yıllık geçmişe sahip, 1993 yılı itibarıyla faaliyetleri durdurularak işlevsiz kalmış olan Hasanpaşa Gazhanesi, kültür ve sanat odaklı bir yaşam alanı olarak restore edilmiş; 2021 yılında kapılarını açmıştır. Müze Gazhane'nin ilk yılında konser, atölye, söyleşi gibi 1600'ü aşkın etkinlik, 1 milyonu aşkın İstanbullunun katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Yine Müze Gazhane yerleşkesinde bulunan Prof. Dr. Sevdâ Şener sahnesinde, 2022 yılında Şehir Tiyatroları tarafından 26 oyun sahneye konmuş, bu oyunlar 149 seansta toplam 40 bin 504 izleyiciye oynanmıştır.
- **Yedikule Gazhane:** Kentin endüstriyel miraslarından Yedikule Gazhanesi, İBB tarafından restore edilerek 2023 yılının Haziran ayında İstanbul'un kültür ve sanat hayatına kazandırılmıştır.
- **İstanbul Tasarım Müzesi:** Mimar Sinan'ın eseri olan Süleymaniye'deki Sıra Dükkanlar, İBB Miras tarafından restore edilerek 2024 yılında "İBB İstanbul Tasarım Müzesi"ne dönüştürülmüştür.
- **Cendere Sanat:** İstanbul'un su depolama ve dağıtım merkezlerinden biri olan Sarıyer'deki Cendere Hamidiye Pompa İstasyonu endüstriyel miras alanının kültür ve sanat amaçlı dönüşümü gerçekleştirilmiştir.
- **Haliç Sanat 1, 2, 3:** 18. yüzyıl İstanbul sivil mimarisinin özgün örneklerinden olan Fener Evleri, Haliç Sanat 1, Haliç Sanat 2 ve Haliç Sanat 3 isimleriyle çağdaş sanat galerileri ve yaşam alanları olarak yeniden şehre kazandırılmıştır.

- **İstanbul Sanat Müzesi:** İstanbul'un ilk kamusal çağdaş sanat müzesi olarak 2024 yılında Haliç Tersanesi'nde açılmıştır.
- İBB iştiraklerinin girişimiyle satın alınarak kamuya kazandırılan **Bulgur Palas**, 135 kişilik kütüphanesiyle, sergi salonu, öğrenci kulüplerinin kullanımına tahsis edilen alanlar, restoran, çok amaçlı etkinlik alanları ve İstanbul manzarasına sahip seyir terası ile, bir yaşam merkezi olarak İstanbullularla buluşmuştur. İBB KİPTAŞ koordinasyonunda restore edilen Bulgur Palas, İBB Miras'ın tasarımıyla bir kültür ve sanat mekânına dönüştürülmüştür.
- **Artİstanbul Feshane:** İBB Miras'ın restore ettiği Feshane-i Amire, yeni adıyla Artİstanbul Feshane 2023 yılında İstanbullulara hizmet vermeye başlamıştır. Artİstanbul Feshane, İstanbul'un en büyük kamusal kültür, sanat ve etkinlik alanı olarak planlanmış olup, kafe, restoran, mağaza ve yeşil alanlarıyla birlikte İstanbullulara gün boyunca sosyalleşebilecekleri bir alan sunmaktadır.
- **Metrohan:** Restorasyon ve yeniden işlevlendirme süreciyle birlikte ilk iki katı İstanbullulara 2023 yılında açılan Metrohan, ev sahipliği yaptığı etkinliklerle Beyoğlu kültür-sanat hayatının önemli duraklarından biri olmuştur.
- **Gülhane Sanat:** Kendi haline terk edilmiş Gülhane Sarnıcı, "Gülhane Sanat" adıyla Tarihî Yarımada'nın kültür sanat duraklarından birine dönüştürülmüştür.
- **Taş Mektep:** Büyükkada'daki Taş Mektep, restorasyon ve yeniden işlevlendirme çalışmalarının ardından kütüphanesi, sergi salonu, yeme-içme mekanı ve etkinlik alanları ile Adalar'ın kültür hayatına kazandırılmıştır.
- **Ataköy (Bakırköy) Baruthanesi:** Şehrin ilk baruthane yapılarından Ataköy Baruthanesi; "Baruthane" ismiyle kütüphane, müze, seyir terası, kültürel etkinlik alanları, kafe gibi sosyal mekânlarıyla çok amaçlı bir yaşam merkezi olarak şehre 2024 yılında kazandırılmıştır.
- **Çubuklu Silolar:** İstanbul'un endüstri mirasının önemli örneklerinden biri olan Çubuklu Silolar, İBB Miras'ın gerçekleştirdiği restorasyon çalışmalarının ardından dünyada örnek teşkil edecek bir dönüşüm hikâyesiyle 2024'te kente kazandırıldı. Dijital Sanatlar Müzesi, Doğa ve Bilim Müzesi, Çocuk ve Sanat Merkezi, kütüphane, Beltur, etkinlik alanları ve çok amaçlı birimleriyle yeni bir yaşam merkezine dönüştürülmüştür.

- Kültür ve sanatın kent merkeziyle sınırlanmaması amacıyla, gezici kültür ve sanat etkinlikleri ile İstanbul'un tüm mahalleleri en az birer kez ziyaret edilmiştir. Toplam **1231 ziyaret ile 1549 gezici etkinlik** düzenlenmiş ve **279 bin 546 izleyiciye** hizmet verilmiştir. Bu etkinlikler **Semt Festivalleri, Gezici Film Festivali, Oynaya Oynaya Etkinlik Serisi, Çık Dışarıya Oynayalım etkinliği, Sahnebüs ve Cumhuriyet Otobüsü'nden** oluşmaktadır.
- Avrupa ve Anadolu yakalarında 6'şar olmak üzere toplam **12 merkezde** halihazırda **2.196 çocuğa keman, bağlama, bale, halk dansları, drama, resim ve modern dans eğitimleri** verilmektedir.
- Görsel sanatların ve yaratıcı üretimin ulaşılabilirliğini artırmaya daima özen gösterilmiştir. **53 farklı mekanda 1648 sanatçının katılımıyla toplam 213 sergi** gerçekleştirilmiştir.
- **Cumhuriyetin 100. Yılı Etkinlikleri** kapsamında 100 etkinlik düzenlenmiş; yine bu kapsamda Casa Botter'de Lozan Sergisi açılmıştır.
- 2023 yılı 23 Nisan'ında, tüm İBB birimlerinin katılarak çocuk katılımı ilkesinin ön plana çıkarıldığı **Çocuk Karnavalı**, Maltepe Etkinlik Alanında düzenlenmiştir.
- Tate Modern'in, İBB Kültür ve İBB Miras'ın katkılarıyla Türkiye'ye gelen koleksiyonu, **"Dinamik Göz: Optik ve Kinetik Sanatın Ötesinde"** sergisi 23 Ocak-19 Mayıs 2024 tarihleri arasında Feshane'de İstanbullularla buluşmuştur.
- Bulgur Palas, dünyaca ünlü fotoğraf ajansı Magnum Photos ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin (İBB) kalıcı işbirliğiyle, Magnum'un 77. yıl özel sergisi **"Magnum İstanbul'da"** ile kapılarını açtı.
- COVID-19 pandemisinin kültür ve sanat alanında yarattığı tahribatin önüne geçmek için, dijital etkinlikler başlatılmıştır. 2020 yılında gerçekleştirilen **975 dijital etkinlik, 13 milyon 800 bin seyirci** tarafından takip edilmiştir. Bu çerçevede, İBB ilk kez **Dijital Yayın Platformu** oluşturmuştur.
- Pandemi döneminde en çok zarar gören alanlardan olan kültür ve sanat alanı temsilcileri ve emekçileri desteklenmiştir. Ekonomik etkilerin hafifletilmesi amacıyla, tiyatro sektörüne ve 4.500 sanatçıya **14 milyon lira üzerinde destek** sağlanmıştır.
- Yine pandemi döneminde, sektör emekçilerini korumak amacıyla **Sanat Pazarları** kurularak, ürünlerin satışı kolaylaştırılmıştır. **1.026 açık hava etkinliği** düzenlenerek, her sanatsal disiplinin İstanbul'un her ilçesini en az bir kez ziyaret etmesi sağlanmıştır.

- **"Birlikte Başaracağız" internet sitesi kanalıyla, sokak müzisyenlerine yönelik destekler** bir arada toplanmış ve ulaştırılmıştır.
- Düzenlenen **İstanbul Sahaf Festivali** sayesinde, sahaflar ve butik kitapçılar için konforlu bir çalışma ortamı hazırlanmıştır.
- **Turizm Rotaları Tasarım Projeleri:** Rotalar yoluyla İstanbulluların yaşadığı kentin tarihî ve turistik varlıklarına ilişkin farkındalık düzeyinin artırılması, ayrıca İstanbul'daki uluslararası misafirlerin, kentimizin tanıtımı yoluyla İstanbul'un birer gönüllü tanıtım elçisi hâline getirilmesi amaçlanmıştır. İnanç Masası iş birliği ile İstanbul'un yeni cazibe merkezi rotaları ve turlarına kavuşması amacıyla Büyükkada İnanç Rotası oluşturulmuş ve 7 ile 14 Ekim tarihlerinde İstanbul'da görev yapan Büyükelçilik yetkililerinin katılımı ile Büyükkada turları yapılmıştır.
- İstanbul'un kültür sanat platformu **Radar İstanbul** uygulaması, İBB Kültür AŞ tarafından geliştirilmiştir. Yaklaşık 1 milyon kullanıcısıyla, İstanbul'daki tüm etkinlikleri 13 farklı servis sağlayıcı desteğiyle birlikte sunmaktadır.
- Turizmde yeni nesil iletişim stratejileri kapsamında İstanbul Büyükşehir Belediyesi, **Visit İstanbul** web portalını, **İstanbul Creators Club** Platformunu ve dünyanın ilk yapay zeka rehberi uygulamasını hayata geçirmiştir.

Yenilikçi Girişimcilik Çalışmaları

- İBB Spor İstanbul Akademi tarafından ilk defa **e-spor eğitimleri** verilmiştir
- İlki 2021 yılında Singapur'da yapılan, dünyanın en büyük espor etkinliği olan **Global Esports Games (GEG)**, 15 – 17 Aralık tarihleri arasında İstanbul'da yapılmıştır. İBB, Global Esport Federasyonu (GEF) ve Türkiye Esport Federasyonu (TESFED) iş birliğiyle gerçekleştirilen etkinlik, 65 ülkeden 300'den fazla e-spor oyuncusunu bir araya getirmiştir.
- İstanbul'un çeşitli ihtiyaçlarına yönelik teknoloji destekli çözümler geliştirebilecek İstanbullu girişimcileri desteklemek amacıyla, 5 farklı ilçede **Tech İstanbul Girişimcilik Merkezleri** kurulmuştur. Bu platform aracılığıyla yenilikçi girişimciler, İBB birim ve iştirakleriyle iş birliği halinde ürün geliştirme süreçlerini yürütebilmektedir. 2022 yılında **150 başvuran** arasından seçilen **8 proje** sahibi ile, **100 saati aşkın ürün geliştirme toplantısı** gerçekleştirilmiş; ortaya çıkan ürünler sergilenmiştir.

- **Dijital İkiz Projesi**, İstanbul'un tamamının sokak sokak bina bina dijitalleştirilerek; birebir dijital kopyasının çıkarıldığı ve enerjiden altyapıya, yangından su ve gaz şebekelerinin yönetimine, acil durumdan ulaşım bütünü süreçlerin gerçek zamanlı verilerle desteklenerek şehir yönetiminin tamamen veriye dayalı karar verme sistemleri üzerine kurulduğu bir teknoloji platformu olarak planlanmıştır. Bu kapsamda, 2023 yılında Bilgi İşlem Daire Başkanlığında başlatılan çalışmalar ile Bayrampaşa İlçesi İsmetpaşa Mahallesi Dijital İkiz PoC (Proof of Concept) çalışması gerçekleştirilmiştir.
- **Enstitü İstanbul İSMEK Uzmanlık Okullarında** ücretsiz sanat ve meslek eğitimlerinin yanı sıra İstanbullulara ileri düzeyde eğitimler verilmekte ve bu eğitimlerle ilgili uygulama yapma fırsatı sunulmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi sektör iş birliğiyle verilen eğitimlerde, ihtiyaç duyulan alanlarda istihdam edilebilirliği yüksek, nitelikli iş gücüne katkı sağlamayı hedeflemektedir. Bu kapsamda, İstanbul'un çeşitli ilçelerinde faaliyete devam eden uzmanlık okullarına kursiyerler sınavla kabul edilmektedir. Eğitimler, **14 bölümde yüz yüze ve uzaktan olarak toplam 212 programda** verilmektedir. Bu programlardan 179'u yeni dönemde güncellenen ve / veya ilk defa açılan eğitimlerdir. Yeni dönemde (Haziran 2019 - Ocak 2024) 212 program, 102.288'i yüz yüze, 811.674'ü uzaktan olmak üzere **913.962 katılımcıya** ulaşmıştır.
- 4., 5., 6., 7., 9., 10. sınıf öğrencilerinin katılabildiği **İBB Teknoloji Atölyeleri** programı, Boğaziçi Üniversitesi tarafından belirlenen 48 eğitmen yürütücülüğünde 8 ay boyunca devam etmektedir. 8 aylık eğitimden sonra İBBTech takımına seçilen öğrenciler, ileri seviye eğitimlerini alarak mezun olmaktadır. 9 ilçede 2021 yılından beri hizmet veren atölyelere **3.648 öğrencinin katılımı** olmuştur.
- İBB ve Medya A.Ş. desteği ile, İstanbul'daki büyüyen dijital oyun sektörünü desteklemek için, oyun dünyasında kendini geliştirmek isteyen gençlerin her aşamada ücretsiz destek alabilecekleri **OGEM (Oyun Geliştirme Merkezi)** kurulmuştur. Bugüne kadar düzenlenen **98 ücretsiz etkinliğe yaklaşık 5.885 İstanbullu genç** katılmıştır.
- OGEM kapsamında hayata geçirilen **Çocuk Kuluçka Programına** bugüne kadar İstanbul'un farklı bölgelerindeki başta dezavantajlı okullardan olmak üzere **27 okuldan 1314 çocuk** dahil olmuştur.
- OGEM'in 12 ekip ile 5. dönemi devam eden Kuluçka Programı'na bugüne kadar 735 oyun geliştirici ekip başvuruda bulunmuş; **39 ekip seçilmiş ve 27 ekip mezun** olmuştur.

SONUÇ

İstanbul'un yaratıcılığın ve yenilikçi girişimciliğin merkezi olması için, mevcut durumunun ortaya konması; bu durumun parçası olan ihtiyaçların ve engellerin göz önünde bulundurulması; geçmişinden beslenen ve bugünü ile gelişen potansiyellerinin geliştirilmesi ve en nihayetinde, küresel ekonominin güncel trendleri olan bu iki önemli konunun İstanbul özelinde hangi toplumsal ve ekonomik amaçlara hizmet edebileceğinin doğru irdelenmesi gerekmektedir.

Küresel ölçekte bakıldığında yaratıcılık ve yenilikçi girişimcilik, İstanbul'un çok kültürlü yapısı ve özgün değerleriyle bir çekim merkezi olmasını sağlayabilir. Bu bağlamda yaratıcılık ve yenilikçi girişimcilik, ulusötesi yatırımları çeken, ekonomik refahın artmasına vesile olabilecek bir araçtır.

Tarihsel uygulama örneklerine bakıldığında, kentlilerin ihtiyaçlarını gözetmeyen yaratıcı kent örneklerinde sıklıkla görülen toplumsal sorunlara ve ekonomik eşitsizliklere rağmen, yaratıcılık ve yenilikçi girişimcilik aslında, toplumsal refahı artırıcı ve mevcut eşitsizlikleri gidermek için kullanılabilir araçlar olabilir. Bunu sağlamanın yolu, başta sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı topluluklar olmak üzere, tüm İstanbulluların toplumsal ve ekonomik faydasını öne alan şekilde bu araçların kullanımını sağlamaktan geçmektedir. Kentin belirli bölgelerinde soylulaştırmaya sebep olabilmesi; yerel ürünlerin markalaşmasıyla erişilebilirliğin olumsuz etkilenmesi ya da yaratıcı ve yenilikçi sektörlere yeni giren aktörlerin ucuz iş gücü olarak görülmesi ve kötü çalışma koşullarının ortaya çıkması göz ardı edilmemesi gereken ciddi sorunlardır. Kentin yaratıcı ve yenilikçi girişimcilik ekosistemlerini geliştirmeyi kendine amaç edinen bir yönetim anlayışı; bu sorunların üstesinden gelmeyi ve bu sektörlerin gelişeceği bölgelerdeki İstanbullularla ortak kararlar almayı; kültür üreticisi, yaratıcı sektör çalışanı ya da yenilikçi girişimci olmayı bir ayrıcalık olmaktan çıkararak geniş kitlelerin içinde bulunmayı tercih edebileceği alanlar haline getirmeyi hedef olarak benimsemelidir. Yerel yönetimler, kapsayıcılık için ortaya konan, yerel ve küçük aktörleri güçlendirmeyi hedefleyen ve İstanbulluların toplumsal ve ekonomik faydasını gözetken politikaların yanı sıra; bu alanları denetleyen konumunda olmaktan çok, yaratıcı ve yenilikçi aktörlerin kendi inisiyatifinde, özgür ve özgün şekilde büyümesine imkan tanımaya önem vermelidir.

Yerel yönetimlerin bu alana katkılarını özendiren ama bir yandan da, üstenci müdahalelerini sınırlandıran bu politikanın başarıya ulaşması durumunda, yaratıcı sektörler ve yenilikçi girişimcilik sadece ekonomiye katkıda bulunmayacak; aynı zamanda kent ekonomisini büyütecektir. Toplumsal açıdan bakıldığında, ülkelerin, şehirlerin ve bölgelerin farklılıklarını onurlandırmanın bir yolu olan yaratıcılık, kentlerin küresel ekonomiye katılmalarının yanı sıra; kentte toplumsal barışın inşa edileceği bir temel de yaratmış olacaktır. Tüm İstanbulluların kültürel çeşitliliğinin, kültürel ürünlerinin ve mirasının tanındığı bir kent, barış içinde bir kent olacaktır.

